

Zitting 1976–1977

14 171

Wijziging van de inkomstenbelasting en de loonbelasting ten einde de tot nu toe alleen voor 1975 en 1976 geldende verlaging een blijvend karakter te geven en enkele andere voorzieningen te treffen

Nr. 6

VOORLOPIG VERSLAG

Vastgesteld 10 november 1976

De vaste commissie voor financiën¹ heeft op zaterdag 3 november haar voor alle leden van de Kamer toegankelijke vergadering gehouden. Van de zijde van de verschillende fracties werden opmerkingen en vragen naar voren gebracht zowel wat betreft de algemene opzet van het belastingplan voor 1977 als wat betreft dit wetsontwerp in het bijzonder. De commissie moge hierover als volgt rapporteren.

Het belastingplan 1977

De leden van de fracties van K.V.P., A.R.P. en C.H.U. gingen na de uitvoerige discussies rond het z.g. 1-procentsbeleid niet opnieuw in op de voorgestelde blijvende continuering van enkele lastenverplichtingen.

De leden behorend tot de fractie van de P.v.d.A. konden in grote lijnen met de voorstellen instemmen. Naar hun mening zijn deze in drieën te verdelen: verlenging van bestaande regelingen, bevordering van bedrijfsinvesteringen en indexering van wettelijke bedragen.

Wat betreft de verlengingsvoorstellen vloeit hun instemmen met het blijvend maken van de voor 1975 en 1976 geldende verlaging der loon- en inkomstenbelasting voort uit hun waardering voor het gevoerde beleid ten aanzien van het structurele begrotingstekort enerzijds en de inkomensverdeling anderzijds.

De leden van de V.V.D. door hun fractie belast met de voorbereiding van de openbare behandeling van het zogenaamde dekkingsplan 1977 zouden dit als motto willen meegeven de titel van het in 1935 verschenen geschrift van de grote Leidse historicus Johan Huizinga: In de schaduwen van morgen. Zulks niet alleen omdat de komende verkiezingen de Regering kennelijk aanleiding hebben gegeven deze maal schijnbaar niet met een pakket lastenverzwaringen voor de dag te komen, maar vooral ook omdat blijkens tabel 4.8 op blz. 47 van de Miljoenennota 1977 in de jaren 1978 en volgende omvangrijke maatregelen nodig zijn om de financiële touwtjes aan elkaar te knopen. «Het is duidelijk», zo stelt de nota, «dat het vinden van deze bedragen uitsluitend via belastingen een buitengewoon moeilijke opgave zou zijn».

¹ Samenstelling: Bakker (CPN), Joekes (VVD), Notenboom (KVP), ondervoorzitter, Peijnenburg (KVP), Vellenga (PvdA), Koning (VVD), Roolvink (ARP), Dolman (PvdA), voorzitter, Van Dis (SGP), Wisselink (CHU), Epema-Brugman (PvdA), Van Amelsvoort (KVP), Drees (DS'70), Beekmans (D'66), Jansen (PPR), Nooteboom, Rienks (PvdA), Beumer (ARP).

Hoewel volgens de Minister van Financiën een nadere concretisering van die maatregelen thans niet mogelijk is, lijkt het bepaald niet gewaagd om te veronderstellen, dat de thans blijvend te maken tijdelijke verlichtingen in de sfeer van de loon- en inkomstenbelasting wel eens minder blijvend zullen blijken te zijn, dan de burgers thans hopen. Het is de onvoldoende ombuiging in nederwaartse richting van de overheidsuitgaven die doet veronderstellen, dat op velerlei terrein de verlichtende maatregelen niet meer zijn dan een dode mus waarmede de kiezer blij wordt gemaakt.

Dat neemt niet weg, dat ook de leden nu aan het woord zich in ieder geval verheugd toonden over het feit, dat de Regering deze maal sneller dan zij van haar gewend waren een aantal voorstellen van de oppositie heeft overgenomen. Daarbij doelden zij op de optrekking van de vrijstellingen bij staking van een onderneming, de zogenaamde stamrechtvrijstelling en de optrekking van de lijfrente-af trek. Bij monde van de heer Joekes hadden zij daarvoor krachtig gepleit bij de behandeling van de begroting voor Financiën voor het dienstjaar 1976.

De aan het woord zijnde leden hadden bij de algemene en financiële beschouwingen over de Rijksbegroting 1977 het voorstel gedaan de zogenaamde tweede en derde schijf van de loon- en inkomstenbelasting met één punt te verlagen. Dat zou een belangrijke tegemoetkoming van overheidszijde zijn om de loononderhandelingen tussen werkgevers en werknemers te doen slagen zonder dat de kosten voor het bedrijfsleven en mogelijk daar door de kansen op een verdere geldontwaarding worden vergroot. Genoemde leden zouden het op prijs stellen indien de Regering alsnog tot een positief oordeel over deze gedachte zou kunnen komen. Zo dit niet het geval is, meenden zij dat een oordeel van de Kamer over een alsdan door hen in te d enen amendement noodzakelijk is.

De leden van de P.P.R.-fractie herinnerden eraan dat zij zich één en andermaal tegen de tijdelijke lastenverlichtingen van de loon- en inkomstenbelasting hadden verzet. Zijn er bij de Regering na oktober 1976 nog *nieuwe* overwegingen of omstandigheden opgekomen die hun voorshands afwijzend standpunt nog zouden kunnen beïnvloeden? Zij zouden het op prijs stellen wanneer de Regering deze maatregelen, die rond 1300 mln. gulden kosten, na der zou toelichten tegen de achtergrond van de informatie die in tabel 2.8 van de Economische Structuurnota wordt verstrekt.

De leden van de fractie van DS'70 merkten op dat de inleiding van de memorie van toelichting een scheef beeld geeft van de feiten inzake lastenverzwaring. Gezwegen wordt over de recente verhoging van het tarief van de omzetbelasting, hetgeen tot een forse verhoging van de opbrengst in 1977 leidt. Gezwegen wordt over de plannen van het kabinet tot afschaffing van de belastingvrije som voor een groot deel van de ingezetenen, namelijk voor de kinderen. Gezwegen wordt over de verhoging van niet-belastingmiddelen, zoals PTT-tarieven en aardgasprijzen, welke verhogingen niet nodig zijn ten behoeve van de exploitatie van de PTT-diensten of in verband met de kosten van winning van aardgas en welke ten goede komen aan de schatkist.

In verband met de algemene aspecten van heffingen naar inkomen zouden deze leden gaarne voor enkele groepen (bij voorbeeld ongehuwden, gehuwden met twee en met vijf kinderen, gehuwden boven de 65 jaar) een overzicht ontvangen van het totaal aan marginale heffingen naar inkomen, c.q. inhoudingen op ontvangen sociale uitkeringen vanaf de positie van iemand die een zeer laag inkomen geniet (bij voorbeeld leeft van de algemene bijstand) en dan geleidelijk meer gaat verdienen, een overzicht bijvoorbeeld voor inkomens van f 10 000 tot f 100 000 per jaar, dus een overzicht als verschaft in bijlage 15 bij de Miljoenennota 1970 (de Nota inzake de Inkomens-

verdeling). Hierbij zagen zij dan gaarne gegevens vermeld over het totaal aan marginale heffingen en inhoudingen, incl. loonbelasting, premies, sociale uitkeringen, individuele huursubsidie en – zo mogelijk studietoelage. Zij verwezen hierbij naar de toezegging die de Minister van Financiën op 24 juni 1976 deed (Handelingen blz. 4972).

De leden van de fractie van de S.G.P. wilden ook op deze plaats opnieuw van hun verontrusting doen blijken over de naar hun mening tekortschieterende beleidsvoornemens van het kabinet ter beteugeling van inflatie en werkloosheid. De algemene financiële beschouwingen over 1977, dit jaar in zeker opzicht voor de tweede maal gehouden, hebben hun inziens reeds aange-toond dat in de beleidsplannen een groot risico is ingebouwd. Het kabinet als hoeder van het algemeen belang, dat toch behoort te gaan boven het partijpolitieke belang, van welke levensbeschouwing men ook overigens moge uitgaan, had de consequenties moeten trekken door alsnog een meer terughoudende stellingname in te nemen. Moet niet worden gevreesd dat de plannen, gebaseerd op het zogenaamde 1% beleid – hetgeen betekent dat nog altijd de overheid ongeveer 60 à 70% van de aangenomen groei van 3³/₄% van het nationaal inkomen via belastingen en sociale lasten tot zich neemt – te kort zullen schieten indien deze plannen althans het parlement ongeschonden zullen passeren? Tot op heden is schier altijd gebleken dat het beleid achteraf moest worden bijgesteld wegens opkomende tegenvallers. Het lijkt alsof op dit beleid van toepassing is het omgekeerde van het oerhollandse gezegde dat «de tering naar de nering moet worden gezet». Tijdens de vorige algemene beschouwingen werden de stijgingsbeperkingen geraamd op f 10 mld. (f 6 mld. sociale voorzieningen, f 4 mld. overige overheid). In de nota Collectieve Voorzieningen en Werkgelegenheid van juni jl. waren deze berekingen reeds teruggebracht tot f 8.8 mld (f 5.8 sociale voorzieningen en f 3 mld overige overheid). In de laatste stukken is het geworden f 7.6 mld. (f 4.5 sociale sector en f 3 mld. in de sector overige overheid). Nemen de bewindslieden, gegeven deze ervaringen niet te grote risico's? De leden die deze vraag stelden, verbaasden zich in ieder geval dat de bewindslieden dergelijke risico's voor hun verantwoordelijkheid durven nemen.

Hebben de bewindslieden kennis genomen van de visie van dr. G. J. Post die op grond van een tweetal aanwijzingen concludeerde dat reeds in 1978 opnieuw een recessie moet worden verwacht? Geven de prognoses van verminderende groeicijfers vanuit de zg. leidende industrielanden daartoe ook geen aanleiding?

Het belastingplan 1977 schijnt een eenvoudig plan te zijn, waarin een aantal verlagingen, hetzij blijvend, hetzij voor het eerst zijn verwerkt. Het zal de bewindslieden duidelijk zijn dat geen enkele politieke partij zich daartegen kan verzetten, met name niet wanneer zij betrekking hebben op een verkiezingsjaar. Is dit plan op de een of andere manier toch ingegeven door die aanstaande verkiezingen? De verhoging van de omzetbelasting per 1 oktober jl. maakt echter een wezenlijk deel uit van het dekkingsplan 1977. Wordt in dit verband niet een te geflatteerd beeld gegeven als het gaat om de belastingdrukstijging zoals in de miljoenennota vermeld? Had het niet voor de hand gelegen in ieder geval de begroting 1977 en de min of meer daaraan gekoppelde meerjarenramingen t/m 1980 te baseren op het lagere *feitelijke* percentage zoals dat in de stukken inzake de Rijksbegroting 1977 is medege-deeld? Alsdan zou er meer ruimte zijn gekomen voor het bedrijfsleven en voor de middengroepen die anders èn in de primaire èn in de secundaire èn in de tertiaire verdeling het kind van de rekening zijn. De leden hier aan het woord zouden gaarne de gevolgen van de drie genoemde verdelingsmecha-nismes apart willen zien geïllustreerd in een staatje betrekking hebbend op de inkomensgroepen a. minimumloner, b. modale werknemer, c. 2 x modale werknemer en d. 3 x modale werknemer.

Deze leden hadden uit de algemene beschouwingen begrepen dat tussen de Minister van Financiën en de president van de Nederlandse Bank niet zo'n grote kloof bestond als wel gesuggereerd was. Het was hun daarbij echter opgevallen dat laatstgenoemde een afwijking van het financieringstekort voor de gehele overheid naar boven slechts in geringe mate aanvaardbaar vond. In hoeverre kan een bijna 100% verhoging als «gering» worden beschouwd? Het in behandeling zijnde wetsontwerp toezicht credietwezen beoogt – zo meenden de genoemde leden – het particuliere bedrijfsleven min of meer onder curatele te zetten maar er zou eerder aanleiding bestaan de overheid, als de grootste inflatiemaker onder curatele te plaatsen, zulks gezien de buitensporig hoge monetaire financiering. Duchten de bewindslieden niet het verwijt dat zij een «het kan niet op beleid» hebben gevoerd, dit mede gezien de gezonde uitgangspositie van het kabinet in 1973? Deze leden hadden met vreugde opgemerkt dat hun standpunt dat in ieder geval in 1980 de norm zou moeten zijn teruggebracht tot 4% aanzienlijk meer steun had gekregen tijdens de laatstgehouden beschouwingen dan in juni jl. het geval was. Dat gaf hun moed om de bewindslieden te vragen om een verdergaande beperking van de overheidsuitgaven met name in de sectoren kunst en recreatie. Zij vroegen dit niet alleen vanwege de daaruit voortvloeiende verlaging der lasten. Hun diepste beweegreden was toch dat juist in deze sectoren de geboden van God, zoals verwoord in de Wet der Tien Geboden, die in alle manier bijdragen tot het echte welzijn, veelszins met voeten worden vertreden. Zij vroegen ook om in de sector van het onderwijs tot uitgangspunt te kiezen wat in de Spreuken van Salomo staat geschreven dat de vreze des Heeren (dat is de onderhouding van Zijn rechten en inzettingen, gegeven in de wet van God waardoor de scheppingsordeningen kunnen ontwikkelen tot Zijn eer en tot welzijn van alle schepselen) het beginsel is van alle wijsheid. Vanuit dat beginsel zal de verantwoordelijkheid van de mens bij het omgaan met de hem gegeven middelen tot een deugdelijk en zuinig beleid leiden. De hier aan het woord zijnde leden vroegen zich ook af of het onderwijs niet te algemeen gericht wordt en daardoor de aansluiting op de behoeften van het bedrijfsleven in heel veel gevallen mist. Leidt dat ook niet tot verspilling van gelden?

Frictiewerkloosheid, met name in de zin als door prof. Stevers genoemd, vindt mede zijn oorzaak in de te kleine financiële verschillen tussen de beloningen onderling, en tussen de beloningen en de sociale voorzieningen. Dit pleit er voor de sociale voorzieningen in mindere mate te laten stijgen zodat er duidelijke verschillen ontstaan. Dit biedt een verdere mogelijkheid tot lastenverlaging en daarmee tot een meer gezonde financiering van de overheidstaken. De aan het woord zijnde leden wilden hiermede overigens geenszins gezegd hebben dat hun de belangen der zwakken in de samenleving niet ter harte zouden gaan!

In dat verband wezen zij ook nog op het almaar uitdijende ambtenarenapparaat. Zullen de beleidsvoornemens van dit kabinet op sociaal, maatschappelijk, economisch en financieel terrein niet ertoe leiden dat de ambtenarij en bureaucratie in stee van te verminderen toenemen met alle financiële gevolgen van dien?

De leden hier aan het woord meenden dat de ontwikkelingen in de naaste toekomst weleens zullen kunnen dwingen tot drastischer ingreep en zij betreurden het dat het kabinet niet verder was gegaan. Voorkomen is nog altijd beter dan genezen, zo hielden zij de bewindslieden voor. Vandaar ook dat zij hun grote zorg uitspraken over de zekere mate van gemakkelijker waarmee bepaalde gegevens werden ingecalculleerd in de prognoses en andere gegevens verwaarloosd. Zij doelden hier op de negatieve effecten die van de voorgenomen vermogensaanwasdeling zouden kunnen uitgaan op de investeringen. Noch in de schriftelijke, noch in de mondelinge behandeling van miljoenennota en MEV hadden de hier aan het woord zijnde leden enige kwantificering van dit effect gevonden. Zijn de bewindslieden in staat deze thans wèl te verstrekken? In het algemeen informeerden zij naar de kwantificering van de effecten van de maatschappijhervormende maatregelen die het kabinet aanhangig heeft gemaakt. Druisen deze maatregelen niet in te-

gen het beleid dat zegt de investeringen te willen bevorderen? De leden die deze vragen stelden zouden in ieder geval de bewindslieden willen aanraden wat in het buitenland, met name Frankrijk, West-Duitsland en de VS kennelijk wel mogelijk is n.l. te komen tot drastische beperking van het overheidsbudget, hetgeen huns inziens een betere weg is tot het intomen van de inflatie en daarmee op de wat langere duur tot het behoud en de structurele verbetering van de werkgelegenheid.

Deze leden zagen met name in de nog steeds sterke inflatie – ondanks de wat dalende tendens – dé oorzaak van de structurele werkloosheid. Daarom gevoelden zij meer voor een aanpak van de oorzaken dan een aanpak die de gevolgen bestrijdt. Keiharde confrontatie met de werkelijkheid is nodig, met een beroep op samenbundeling van alle krachten binnen ons volk. Samen moeten we zoeken naar een waarlijk nationale oplossing op basis van de in de H. Schrift en in de geschiedenis van de Reformatie tot openbaring gekomen zedelijke grondslagen van ons volk. Het in de Macro Economische Verkenningen op blz. 8 gestelde dat «de in de keuze opgesloten prioriteit om bestaande arbeidsplaatsen te behouden en nieuwe te scheppen vraagt om een gezamenlijke door allen gedragen, goed gecoördineerde aanpak» is onvoldoende, juist vanwege het gemis van de fundamentele uitgangspunten.

In het kader van deze algemene beschouwingen over het belastingplan signaleerden de aan het woord zijnde leden ook het misbruik c.q. oneigenlijk gebruik van sociale voorzieningen. Uit een artikel in Elseviers Weekblad van 22 oktober jl. was hen gebleken dat in ruim één halfjaar ongeveer f 22 000 aan ten onrechte genoten sociale uitkeringen waren opgespoord door zegge en schrijve één man met een helper. Zou het geen aanbeveling verdienen het instituut van sociale recherche uit te breiden? Kennelijk komen deze gelden er dubbel en dwars uit. Het is ook hier van het allerhoogste gewicht en van de grootste noodzaak dat de grondslagen waarop Nederland groot geworden is en die hun uitdrukking vinden in het «God liefhebben met geheel het hart, met geheel het verstand en met alle krachten en de naaste als zich zelf», opnieuw worden erkend. Dageraad, toekomst is er alleen, ook in de moeilijke financiële en economische problemen van vandaag, wanneer het leidend beginsel wordt gevonden in de Bijbel, het Woord van de levende God. In die weg is er zegen te verwachten.

De leden hier aan het woord zouden ter wille van de duidelijkheid ook nog willen wijzen op de zich sterker aftekenende kloof tussen de vakbondsbestuurders en hun leden. In hoeverre kan daardoor de planning voor 1977 als een kaartenhuis ineenstorten? Wat denkt het kabinet alsdan te doen? Is inderdaad reeds overeenstemming bereikt over de toepassing van het z.g. geschoonde prijsindexcijfer, dit inclusief de voorgenomen verhoging van de aardgastarieven?

De leden van de G.P.V.-fractie betreurden het dat de voorgestelde belastingmaatregelen een vergroting van het structurele begrotingstekort tot gevolg hebben gehad. Nog afgezien van de risico's die deze operatie met zich meebrengt, betekent dit dan niet dat de werkelijke keuze voor bezuiniging voor een deel ontweken wordt?

Deze leden waren verder enigszins verrast door het blijvend maken van de verlichtingen in de sfeer van de loon- en inkomstenbelasting. Waarom heeft de Minister van Financiën vorig jaar de verhoging van de omzetbelasting zo noodzakelijk genoemd, nu blijkt dat de extra opbrengst van deze verhoging voor een zeer groot deel door het blijvend maken van deze verlichtingen weer wordt teruggegeven?

De inflatiecorrectie

Wat betreft de voorgestelde niet-volledige toepassing van de inflatiecorrectie vroegen de leden van de fractie van K.V.P., A.R.P. en C.H.U. een nadere motivering van de stelling dat aanpassing van de accijnstarieven niet mo-

gelijk was. Waarom zijn de tarieven niet aangepast aan de voortgaande inflatie? Waarom kon dit jaar niet, zoals anders wél, overeenstemming over accijnsaanpassing met de Beneluxpartners verkregen worden? Deze leden vonden het antwoord op die vragen van belang ook omdat de Regering haar beslissing om de inflatiecorrectie met 20 procent te korten, juist onderbouwt met de geponeerde onmogelijkheid de specifieke accijnzen en de motorrijtuigenbelasting te verhogen.

Gezien de verhoging van de omzetbelasting op 1 oktober van dit jaar welke ten volle in 1977 zal doorwerken, kwam de leden van de V.V.D.-fractie de redegeving om af te zien van de volle 100% inflatiecorrectie in de loon- en inkomstenbelasting onvoldoende voor. De Regering overwege – zo drukten genoemde leden zich uit – de desbetreffende beschikking in te trekken.

De opmerking «dat de tarieven van de motorrijtuigenbelasting niet zijn aangepast aan de prijsontwikkeling» werd door de leden van de fractie van DS'70 als misleidend gekwalificeerd en in strijd met de doelstelling «spreiding van kennis» aangezien die tarieven door dit kabinet recent fors zijn verhoogd. Tegen de beperking van de inflatiecorrectie tot 80% hadden zij bezwaar, gezien de hoogte die zowel het gemiddelde tarief als de marginale tarieven van loon- en inkomstenbelasting hebben bereikt.

De leden van de S.G.P.-fractie hadden reeds meermalen hun bezwaren kenbaar gemaakt tegen de sluipende belastingverzwaring die voortvloeit uit het feit dat de inflatiecorrectie tot heden toe nog nimmer voor de volle 100% was toegepast. Zij vroegen de bewindsman om een vergelijking tussen hetgeen aan belasting in 1977 zou moeten betaald worden als van 1973 af, het jaar waarin het schijventarief voor het eerst gold, de correctie volledig zou zijn toegepast. Overigens brachten de hier aan het woord zijnde leden in herinnering hoe de fractie van de P.v.d.A. vóór 1973 heeft gefulmineerd tegen deze correctie. Het is toch – zo meenden deze leden – een omzwaai van welhaast 180°, nu uitgerekend de Minister van Financiën, actief lid van de P.v.d.A., hetzelfde voorstel telkenjare, zij het met enige nuanceringen, voor zijn rekening neemt.

De leden nu aan het woord hadden gehoopt dat inmiddels een of meer deelstudies van de commissie-Hofstra zouden zijn verschenen. Kan nader inzicht worden verschaft in de resultaten en termijnen van die studie? Zij hadden de indruk dat de uitbreiding die de toepassing van de inflatiecorrectie in het wetsontwerp heeft ondergaan in zekere zin vooruitloopt op de studie. Hoewel deze voorstellen even zovele verbeteringen zijn, noemden zij het hoog tijd dat een zelfde soort correctie wordt toegepast op de winsten. Zij namen aan dat ook de bewindslieden van oordeel zijn dat daarin factoren meespelen die in de loonsector niet voorkomen zoals de opvang van het risico dat aan elk ondernemingshandelen is verbonden, de belasting op schijnwinsten, het deel dat dienen moet om de continuïteit van het bedrijf te bevorderen. Is het nog wel verantwoord, nu reeds jarenlang om voorzieningen wordt gevraagd die deze verschillen zoveel als mogelijk recht doen, nog langer te wachten? Het belang van het midden- en kleinbedrijf, in het bijzonder van de kleine landbouw en kleine(re) zelfstandigen laat langer uitstel niet toe. Met name is een snelle herziening van de fiscale voorraadwaardering ook voor de zelfstandigen een zaak van hoge urgentie. Zijn de bewindslieden bereid hieraan de nodige voorrang te geven. Is het ook niet wenselijk de kleine(re) ondernemers tegemoet te komen in de kosten verbonden aan de hun van rechtswege opgelegde functie van belasting- c.q. sociale verzeke-

ringsambtenaar. Ligt niet in het feit dat dit soort kosten bij werknemers van hoog tot laag niet (kunnen) voorkomen, een reden temeer om terzake bepaalde faciliteiten te scheppen?

Moesten de aan het woord zijnde leden uit het aanvullen van artikel 54 met de gevallen van aanpassing van stakingswinstvrijstelling, stamrechtvrijstelling, lijfrentepremievrijstelling afleiden dat deze aanpassing eveneens slechts voor 80% geschiedt, als het algemene tarief wordt gecorrigeerd met 80% van het inflatiepercentage? Zou hier niet een onderscheid moeten worden gemaakt in die zin dat de beperking tot 80% uitsluitend zal gelden voor het tarief en de direct daarmee samenhangende belastingvrije bedragen?

De kinderaftrek

Van de zijde van de fracties van de K.V.P., de A.R.P. en de C.H.U. kwam de opmerking dat de voorgestelde «inschuif» van «5 of meer kinderen» in de categorie «3 of meer kinderen» hen wel redelijk voorkwam nu het verschil gegeven het systeem van de restant-aftrek zo gering is geworden. Het betreft hier een afronding ten nadele van de belastingplichtige. Is dat eerder voorgekomen en – zo ja – waar? Kan een aanduiding worden gegeven analoge aan tabel II op blz. 15 van stuk **13 630** nr. 5, maar dan voor 1977?

Oneens waren de leden van de V.V.D.-fractie het met de wijziging van de kinderaftrekbevestigingen in de artikelen 53 van de Wet op de inkomstenbelasting 1964 en 20 van de Wet op de loonbelasting 1964. Zij achtten, hoe bescheiden de verschillen ook mogen zijn, de grondgedachte van het draagkrachtbeginsel, dat stellig nog werkt in de onderlinge verhouding van belastingplichtigen met hetzelfde inkomen doch in verschillende gezinsomstandigheden, daardoor aangetast. Dit voorstel loopt bovendien vooruit op een ander voorstel van de Regering, te weten de afschaffing van de gehele kinderaftrek in het fiscale stelsel waarvoor inmiddels een wetsontwerp is ingediend. Reeds om die redenen meenden de leden hier aan het woord zeer voorzichtig te moeten zijn. Zij neigden tot een afwijzing van het regeringsvoorstel op dit punt.

De leden van de S.G.P.-fractie hadden thans geen behoefte uitgebreid in te gaan op de voorstellen inzake de kinderaftrek/bijslag. Wel vroegen zij of het draagkrachtprincipe niet in gevaar zou komen als de plannen van het kabinet worden aanvaard. Kunnen in de toelichting op het desbetreffende wetsontwerp de gevolgen voor gehuwden met en zonder kinderen uit vier salarisgroepen worden vermeld?

Hoe is overigens in de nu voorgestelde wijziging de opbouw van de voorgestelde bedragen verlopen? Kunnen de bewindslieden de desbetreffende bedragen verstrekken en een nadere toelichting geven op de laatste zin van de 2e alinea van blz. 3 van de memorie van toelichting, volgens welke de kinderaftrek blijft gehandhaafd voor allen die geen kinderbijslag genieten? Konden zij ervan uitgaan dat een zelfde standpunt zal worden ingenomen voor die belastingplichtigen die vanwege gemoedsbezwaren geen kinderbijslag genieten? Op welke aftrekken kunnen deze dan aanspraak maken?

De leden van de G.P.V.-fractie vroegen welk bedrag aan kinderaftrek gekozen zal worden voor de nieuwe categorie 3 of meer kinderen: het bedrag dat gegolden zou hebben voor 5 of meer kinderen of het bedrag dat gegolden zou hebben voor de categorie 3 of 4 kinderen? Meent de Regering overigens niet dat het samenvoegen van deze categorieën tekort doet aan het draagkrachtbeginsel, aangezien nu in één categorie gezinnen worden samengebracht met zeer verschillende aantallen kinderen.

Is zij bovendien niet van mening dat er van deze wetgeving een normgevende invloed zal uitgaan: één tot drie kinderen is normaal, alles wat meer is wijkt van dat gangbare patroon af, en wordt samengevoegd in de categorie met drie kinderen.

Vrijgestelde stakingswinst

De leden behorende tot de fracties van K.V.P., A.R.P. en C.H.U. ontvingen gaarne een nadere verduidelijking van de opmerking, dat een en ander met name van belang is voor de kleinere zelfstandigen. De voorgestelde verhoging – waarvan deze leden overigens met erkentelijkheid kennis genomen hadden – geldt toch voor iedereen die stakingswinst geniet in gelijke mate? Hoe is de Regering tot het bedrag van f 20 000 gekomen?

Stamrechtvrijstelling; lijfrentepremies

De leden behorende tot de fracties van de K.V.P., de A.R.P. en de C.H.U. uitten waardering, zowel voor de verhoging van de betrokken bedragen als voor de voorgestelde toepassing van de inflatiecorrectie. Kan de Regering een nadere onderbouwing van de voorgestelde, aangepaste maxima geven? Beschikt de Regering over informatie inzake het gebruik dat van de stamrechtvrijstelling gemaakt wordt, vooral nu zovele kleinere zelfstandigen hun onderneming moeten beëindigen? Is over de voorstellen overleg met betrokken organisaties gevoerd?

Deze leden vroegen voorts wat meer in het algemeen de reden is aan belastingplichtigen niet de keus te laten om zelf te bepalen in welk jaar zij hun inkomen wensen te besteden. Concreet toegespitst luidde hun vraag of het mogelijk en verantwoord zou zijn het plafond in de lijfrentepremieaftrek geheel los te laten. Daarbij zou ook de mogelijkheid betrokken kunnen worden de begrenzing van de aftrek door maximum-bedragen te vervangen door maximum-percentages van het inkomen, dan wel door een combinatie van beide. Deze leden begrepen dat zulk een nadere uiteenzetting niet direct in alle details zou kunnen afdalen maar zouden het op prijs stellen wanneer de bewindslieden wilden toezeggen dit bij voorbeeld binnen het kader van de studie-Hofstra te willen nagaan.

Overigens onderschreven deze leden niet de zo duidelijk gelegde paralleliteit tussen de niveaus van lijfrenteaftrek en fiscale oudedagsreserve. Het betreft hier onderscheiden regelingen met elk eigen kenmerken en doeleinden. Zij vonden het dan ook erg moeilijk hier over «een evenwichtig geheel» te spreken.

De leden van de DS'70-fractie informeerden hoe de voorgestelde aftrek zich verhoudt tot de – eventueel geschatte – pensioenpremies, welke fiscaal onbelastbaar zijn, voor leden van de Tweede Kamer, bewindslieden en hoogleraren.

De leden van de fractie van de S.G.P. hadden uit de memorie van toelichting begrepen dat de verhoging van de bedragen voor de stamrechtvrijstelling de fiscus zo weinig geld zal kosten dat de raming daarvoor op p.m. is gesteld. Deze leden concludeerden dat de voorgestelde verhoging voor betrokkenen in wezen vergeleken moest worden met een zeepbel. Immers of het aantal omzettingen van eenmansbedrijven dan wel vennootschappen onder firma moet minimaal zijn of het aantal bedrijven dat een stakingswinst heeft van meer dan de thans vrijgestelde bedragen is minimaal. Maakt men de belastingplichtigen dan niet blij met een dode mus? Overigens zou in de

nu voorgestelde verdergaande indexering wellicht een aanwijzing kunnen worden gezien dat ook de bewindslieden de strijd tegen volledige indexering beginnen op te geven. Hebben de hier aan het woord zijnde leden daar in gelijk?

Het reiskostenforfait

In de fracties van K.V.P., A.R.P. en C.H.U. bezag men de snelle opeenvolging van verhogingen met gemengde gevoelens. De aan het woord zijnde leden hielden vast aan de opmerkingen vanuit hun kring bij het overeenkomstige voorstel voor 1976 gemaakt.

In dit verband stelden zij nog de vraag welke budgettaire bate resulteert uit het eventueel gelijk stellen van de aftrek voor 50 km-en-meer met de categorie 40-50 km?

Wil de Regering in de memorie van antwoord ook ingaan op de problematiek zoals die speelt in de bouw, met vaak wisselende arbeidsplaats?

Meer toelichting achtte men in de P.v.d.A.-fractie gewenst op de aanpassing van deze forfaits. Wil de Regering in beginsel ook de toekomstige kostenontwikkeling volgen of ziet zij reden voor een geleidelijke reële vermindering van forfaits, naarmate de woningnood afneemt en dus de vestigingsvrijheid van personen wordt vergroot? Een dergelijke vermindering zou gepaard kunnen gaan met verruiming van het forfait voor diegenen die inderdaad gedwongen zijn regelmatig over grote afstanden te reizen. Hoeveel kost de eventuele invoering van aftrekken ad f 4400 voor afstanden tussen 75 en 100 km en ad f 5750 voor afstanden boven de 100 km?

Deze vragen en suggesties zijn onder meer ingegeven door een in de bedrijfstak bouwnijverheid ingestelde enquête waaruit blijkt, dat juist degenen die dagelijks alleen per auto over grote afstand naar en van hun werk reizen, aan de huidige regeling tekort komen. Veelal is daarbij de afstand onvermijdelijk, omdat de arbeidsplaats regelmatig verandert terwijl het dienstverband voortduurt. Het reizen per auto is onvermijdelijk omdat openbaar vervoer vooralsnog ontbreekt en het alleen reizen is onvermijdelijk omdat voorbereidende resp. afsluitende werkzaamheden moeten worden verricht. Een verlenging van de forfaittabel zou soelaas kunnen bieden zonder dat het wetssysteem ingewikkelder wordt. Overigens zouden de aan het woord zijnde leden gaarne vernemen, welke bijzondere regelingen reeds nu worden gehanteerd krachtens aanschrijvingen en beschikkingen. Zij dachten bijvoorbeeld aan vliegend personeel.

Ten slotte informeerden de leden behorend tot de fractie van de P.v.d.A., wat de Regering denkt te doen tegen de dubbele toepassing van het reiskostenforfait bij het bekleden van twee dienstbetrekkingen (Weekblad voor fiscaal recht 1976, nos. 5253 en 5291).

De leden van de P.P.R.-fractie nodigden de bewindslieden uit om te hopen gerieve een vergelijking te maken tussen enerzijds de in de tabel vermelde aftrekbedragen en de vrijgestelde vergoeding en anderzijds de jaarlijkse reiskosten op basis van een maandabonnement 2e klasse NS. Waarom vallen de aftrekbedragen en de vrijgestelde vergoedingen hoger uit dan strikt noodzakelijk?

De leden van de DS'70-fractie stelden de vraag of de kosten van reizen niet verwant zijn aan de kosten van wonen. De één woont duur in de buurt van zijn werk, een ander woont verder weg en wellicht goedkoper. Is er reden

om reiskosten wel aftrekbaar te stellen en huren niet? Zou het niet meer voor de hand liggen om de tarieven van loon- en inkomstenbelasting te verlagen en de besteding van inkomen aan reizen, wonen niet tot belastingaftrek te laten leiden?

In de S.G.P.-fractie vroeg men zich af of de «nieuwe» bedragen gevonden waren op basis van een bepaalde regel. Deze leden konden hierin geen regelmaat ontdekken. Waarom bedroeg het verschil tussen de bedragen 210%, resp. 43½%, 60%, 38% en 21% wat de eerste kolom (aftrekbedrag) betrof, terwijl voor de kolom vrijgestelde vergoeding de volgende verschillen optraden: resp. 61%, 75%, 50%, 33%, 21% en 20%? De enige regelmaat die zij konden ontdekken was dat vanaf de 4e regel (= 15 – 20 km) de verschillen in bedragen gelijk zijn (resp. f 540 en f 640).

Niet voorgestelde maatregelen

Met betrekking tot het geheel van het belastingplan voor 1977 werden uit de fracties van K.V.P., A.R.P. en C.H.U. de volgende vragen gesteld.

Kan de Regering nader motiveren waarom wèl de reiskostenaftrek blijvend opnieuw verhoogd wordt, terwijl de handhaving van de verhoogde zelfstandigenaftrek tijdelijk is, onder het gelijktijdig blijvend maken van de overige verlichtingen voor zelfstandigen?

Is de Regering bereid nader te onderzoeken of het «afrekenen» van een fiscale oudedagsreserve, waarbij complicaties kunnen ontstaan, vooral als dat in familieverband gebeurt en er weinig kapitaal is, wellicht in een mildere vorm kan geschieden bijvoorbeeld een gespreide?

Is de Regering bereid in aansluiting op de beschouwing vorig jaar op de bladzijden 23 en 24 van de memorie van antwoord op wetsontwerp **13 630** na te gaan of verhoging van de grenzen voor de minimumbedragen voor T-biljetten (nu f 10 en f 25 voor resp. onbelaste en belaste posten) dienstig is?

Kan de Regering nader motiveren waarom in het geheel van de voorstellen wederom geen plaats is ingeruimd voor vrijstelling van een beperkt bedrag aan inkomen uit vermogen?

Kan na de stellige aankondiging op blz. 24 van de memorie van antwoord bij wetsontwerp **13 630**, nu definitief worden aangegeven wanneer de regeling van de belastingheffing over stakingsuitkeringen tegemoet kan worden gezien?

De indexeringsoperatie gaf de leden van de P.v.d.A.-fractie aanleiding tot het verzoek aan de Regering zich te bezinnen op het instituut van bejaarden- en invaliditeitsaftrek. Tijdens het zogenaamde 1% debat (Handelingen 1976, blz. 4809 en 4891) wezen zij reeds op de samenloop tussen enerzijds AOW-pensioenen en bejaardenaitrek en anderzijds AAW- en invaliditeitsaftrek. Nu de onderlinge samenhang van kinderbijslagen en kinderaftrek aan een nader onderzoek wordt onderworpen, ligt het voor de hand ook de fiscale en sociale verzekeringsfaciliteiten voor bejaarden en invaliden te toetsen op hun cumulerende budgettaire en inkomenseffecten. Binnen het huidige stelsel is indexering een juiste, logische maatregel.

Het stelde de leden van de fractie van DS'70 teleur, dat de bewindslieden geen enkele stap namen om tegemoet te komen aan eerder door de Kamer uitgesproken wensen inzake verlaging van de leeftijdsgrens voor de belastingvrije som geldende voor oudere ongehuwden. Hoeveel zou een verla-

ging tot 30 jaar kosten? Waarom beschouwt het kabinet ongehuwden beneden de 35 jaar als een andere categorie dan die boven de 35 jaar terwijl het kabinet inzake huisvesting van ongehuwden allen, ongeacht leeftijd, gelijk wil behandelen?

Deze leden vroegen voorts wat thans nog argumenten kunnen zijn tegen zelfstandige belastingheffing van pensioenen van ex-werkende gehuwde vrouwen.

De leden van de S.G.P.-fractie hadden ook in het verleden reeds meermalen bepleit om de hogere tarieven voor ongehuwden zonder kinderen – die thans gelden tot de leeftijd van 35 jaar – zo mogelijk af te schaffen. Zij vroegen de bewindslieden welk offer van de schatkist zou worden gevraagd wanneer de betrokken leeftijd zou worden verlaagd tot 30 jaar.

De voorzitter van de commissie,
Dolman

De griffier van de commissie,
De Beaufort